

ກູໝີປັດທະນາການສ່ວນເສຍພາຍ ຜູ້ສູງອາຍຸ ແລະ ສັມພັນຮາກພຣະທຳວຽນ

ຜູ້ບໍລິຫານເປັນເຈົ້າສາມາດສ້າງສູງອາຍຸ
ວິທະຍາລັດພາບາບາລບຣາຊາຊາຊີ ບຣາລຳປາ
ສາມາດພາບຣາຊາຊາຊີ
ກະທຳວຽນສາມາດສູງ

ภูมิปัญญากับการส่งเสริมพลังผู้สูงอายุ

และสัมพันธ์กับธรรมชาติ

บทนำ

“ผู้สูงอายุมีคุณค่าและมีศักยภาพ ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้สังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ” เป็นคำกล่าวที่มีการพูดถึงกันมากในปัจจุบัน ซึ่งขณะนี้ในสังคมมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น การสร้างพลังให้กับผู้สูงอายุ จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจ กำลังใจ มีสุขภาพที่ดี มีความพร้อมในการช่วยเหลือหรือทำประโยชน์เพื่อสังคม เชื่อมโยงกับความสุขของผู้สูงอายุ ๙ ด้าน ได้แก่ “๑. สุขภาพดีทั้งกายใจ ๒. เป็นที่พึ่งของลูกหลานได้ในทุกด้าน ๓. ทำทานบุญอยู่เป็นนิจ ๔. สานต่อกิจภูมิปัญญา ๕. จิตอาสาเพื่อชุมชน ๖. สนใจเรื่องเงินออม ๗. ลูกหลานพร้อม น้อมเคารพ และดูแล ๘. ทนกระแสเป็นผู้อยู่ร่วมสมัย ๙. ปล่อยวางได้ด้วยใจที่อัมบบุญ” ซึ่งการจะเสริมสร้างพลังให้กับผู้สูงอายุได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งจากหน่วยงานที่ดูแล ชุมชน ครอบครัว และตัวของผู้สูงอายุเอง เพื่อก่อให้เกิดพลังที่มุ่งสร้างความสุขให้กับผู้สูงอายุต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา หมายถึง พื้นฐานความรู้ความสามารถ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม ความสามารถในการแก้ไขปัญหา โดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการปรับตัว และดำรงชีพในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการปรับตัว และดำรงชีพในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

ประเภทของภูมิปัญญา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๕๓๕) แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
๒. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
๓. ภูมิปัญญาด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ
๔. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน
๕. ภูมิปัญญาด้านศิลปะ ดนตรี และวัฒนธรรม
๖. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
๗. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

ความหมายของพลังผู้สูงอายุ

พลังผู้สูงอายุ หมายถึง การเป็นผู้สูงอายุที่ปราศจากโรคและรวมถึงการมีความสามารถในการใช้ร่างกาย สรีระวิทยา จิตใจ และสังคม ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระบวนการชราที่เกิดขึ้น ให้ทำงานได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถทำอะไรๆ ได้ตามสิทธิที่มีอยู่ มีชีวิตที่มีอิสระ มีชีวิตที่มีส่วนร่วม และทำได้สำเร็จด้วยตัวเอง (องค์การอนามัยโลก, 2533)

การที่ผู้สูงอายุ ได้แสดงออกถึงพลังและความสามารถของตนเองด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านแล้ว ส่งผลให้เกิดพลังและความสามารถในด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การทำกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ การเรียนหนังสือหรือหาความรู้เพิ่มเติม การบำเพ็ญจิตอาสาแก่คนในชุมชน การประกอบกิจกรรมดูแลสุขภาพของตนเอง การออกกำลังกาย และ ปฏิบัติธรรม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุมีการเคลื่อนไหวทั้ง ทางด้านร่างกาย และสติปัญญา ความคิด ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพกับคนที่ร่วมกิจกรรม และ คนในชุมชน แล้วนำสู่สุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุคนนั้นๆ

ประโยชน์ของการส่งเสริมพลังผู้สูงอายุ

๑. เพิ่มพลังการขับเคลื่อนงานของผู้สูงอายุ โดยมีทุนที่เกิดจากพลังของผู้สูงอายุ เช่น ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนสัญลักษณ์ในการดำเนินกิจกรรมด้านผู้สูงวัย และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในท้องถิ่น
๒. การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นผู้สูงวัย จากการรวมกลุ่มมาใช้ กล่าวคือผู้สูงอายุไม่ใช่ “วัยพื้งพิง” แต่เป็น ผู้ที่มีศักดิ์ศรี มีคุณค่าต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม
๓. การสร้างความหมายใหม่ต่อการเป็นผู้สูงอายุ จากการพยายามปรับตัวของผู้สูงอายุท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่กระทบต่อวิถีชีวิต ของผู้สูงอายุในสังคมไทย

វិធីការនៃការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងធនធាន

๑. แนวทางสำหรับหน่วยงานและชุมชน
ประกอบด้วย เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด
องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ระดับตำบล อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ชุมชน ฯลฯ

๑.๑ สํารวจผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาในแต่ละด้านในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

แบบสำรวจผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ที่มีภูมิปัญญาในแต่ละด้าน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ชื่อ-สกุล ผู้รอบแบบสำรวจ นาย/นาง/นางสาว

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

๑) เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

๒) วัน เดือน ปี เกิด..... อายุ.....ปี.....เดือน

๓) สถานภาพ

☐ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง ☐ หม้าย ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

๔) ระดับการศึกษา

☐ ไม่ได้รับการศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ☐ อนุปริญญา/ปวส. ☐ ปริญญาตรีขึ้นไป

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

๕) ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....หมายเลขโทรศัพท์.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลด้านภูมิปัญญาที่ท่านเชี่ยวชาญ

☐ ด้านศิลปะและวัฒนธรรม เช่น ดนตรี การแสดง ฯลฯ โปรดระบุ

☐ ด้านสุขภาพ เช่น การนวด การใช้สมุนไพร ฯลฯ โปรดระบุ

☐ ด้านการการเกษตร โปรดระบุ

☐ ด้านหัตถาма โปรดระบุ

☐ ด้านหัตถกรรม โปรดระบุ

☐ ด้านอื่น ๆ โปรดระบุ

ตัวอย่างแบบฟอร์มการสำรวจ

๑.๒ จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาในแต่ละ
ตำบล

[illegible]

ตัวอย่างแบบฟอร์มการจัดทำบัญชีรายชื่อ

๑.๓ จัดทำฐานข้อมูลชุดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาของ
ผู้สูงอายุแต่ละคนในแต่ละด้าน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานใน
การต่อยอดการพัฒนาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาให้กับ
ผู้สูงอายุแต่ละคน ในแต่ละด้านต่อไป

๑.๔ จัดทำแผนการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแต่ละคนในแต่ละด้านให้เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุในการเผยแพร่ภูมิปัญญาของแต่ละคน

๑.๕ จัดทำปฏิทินการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแต่ละคนในแต่ละด้านตลอดทั้งปี เพื่อเป็นการวางแผนล่วงหน้าในการเตรียมการเผยแพร่ รวมถึงเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุในการเผยแพร่ภูมิปัญญาในแต่ละด้านด้วย

เดือน	ภูมิปัญญาแต่ละด้าน			
	ภาษาและวรรณกรรม	ศิลปะ	ศาสนา ค่านิยม ความเชื่อ	การเกษตร
ม.ค		งานเลี้ยงปีใหม่ - พ่อบุญ - พ่อมา - แม่สาย	ทำบุญปีใหม่ - พ่อสม	
ก.พ	กำเมืองบ้านเฮา - พ่อคำมี			ดูงานสวน อินทรีย์ - พ่อคำ
มี.ค		งานศิลปคืนถิ่น - แม่ปราณี		
เม.ย	ป่าเวณีย์ใหม่เมือง - แม่มนี - พ่อคำมี	ป่าเวณีย์ใหม่เมือง - แม่บุญมี - แม่สมใจ	ป่าเวณีย์ใหม่เมือง - พ่ออิน	

ตัวอย่างปฏิทินการเผยแพร่ภูมิปัญญาทั้งปี

๑.๖ ประสานกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

๑.๗ ให้การสนับสนุนการพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการเผยแพร่ภูมิปัญญา เช่น การจัดอบรมการเสริมสร้างความมั่นใจในการพูด เทคนิคในการนำเสนอผลงาน เป็นต้น

๑.๘ ให้การสนับสนุนผู้สูงอายุในการพัฒนาภูมิปัญญาของแต่ละคน ตามความจำเป็น

๑.๙ ประเมินผลแผนการดำเนินการเผยแพร่ภูมิปัญญาผู้สูงอายุในแต่ละด้าน และจัดทำรายงานประจำปีเพื่อสรุปผลการดำเนินงานและการวางแผนปรับปรุงงานในครั้งต่อไป

๒. แนวทางสำหรับผู้สูงอายุ

๒.๑ ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นหลัง โดยการบอกเล่าเรื่องราวภูมิปัญญาที่ตนเชี่ยวชาญให้แก่หน่วยงาน/ลูกหลาน หรือบันทึกเรื่องราวเกี่ยวภูมิปัญญาด้วยตนเองในกรณีที่สามารถทำได้

๒.๒ นำภูมิปัญญาไปต่อยอด เพื่อสร้างคุณค่าให้กับภูมิปัญญาของตนเอง โดยพิจารณาทำในประเด็นต่อไปนี้

- สร้างมูลค่าให้กับภูมิปัญญาที่มี เช่น การสร้างรายได้จากภูมิปัญญา
- นำภูมิปัญญาที่มีไปต่อยอดด้านศิลปะ วัฒนธรรม และความงดงามให้กับชีวิต
- นำภูมิปัญญาไปใช้ในการดูแลสุขภาพ
- นำภูมิปัญญาไปทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว ชุมชน เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างวัย

๓. แนวทางสำหรับครอบครัว

หมายถึง บุตร หลาน ญาติพี่น้อง หรือคนที่ดูแลผู้สูงอายุ

๓.๑ เรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขของคนในครอบครัว

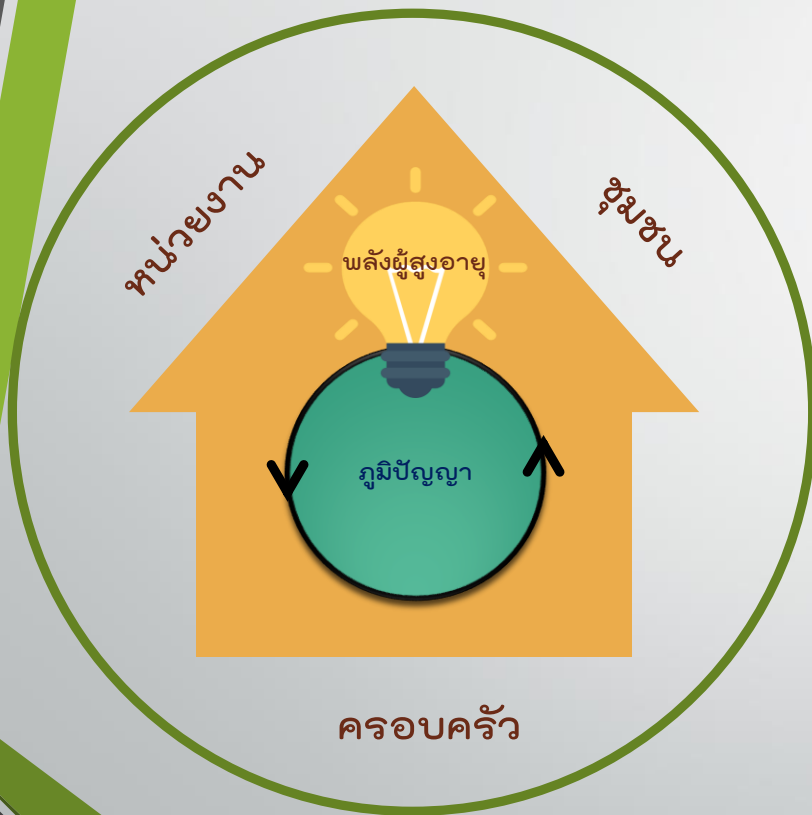
๓.๒ ให้การสนับสนุน/ ส่งเสริมผู้สูงอายุในการบอกเล่า/ ถ่ายทอดภูมิปัญญา เช่น การช่วยจดบันทึก ช่วยดูแลในการเดินทางของผู้สูงอายุ เมื่อต้องการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาเพิ่มเติม

๓.๓ แสดงออกซึ่งความเคารพ/ ชื่นชม ในภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในครอบครัวของตน

๓.๔ เรียนรู้ภูมิปัญญาของครอบครัว เพื่อธำรงรักษาภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้สูงอายุ และมีการสืบทอดภูมิปัญญารุ่นสู่รุ่น

๓.๕ นำภูมิปัญญาไปใช้หรือร่วมกันเผยแพร่ภูมิปัญญาที่มีเพื่อคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านั้นของผู้สูงอายุในครอบครัว

๓.๖ สมาชิกในครอบครัว นำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุไปต่อยอด เพื่อสร้างคุณค่า และแบ่งปันผลกำไรที่ได้จากการสร้างมูลค่าของภูมิปัญญา มาทำประโยชน์คืนให้กับผู้สูงอายุ

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ภูมิปัญญากับการส่งเสริมพลังผู้สูงอายุและสัมพันธ์ภาพระหว่างวัย

